

“No hi va haver ruptura, va ser una martingala, un nyap. El PSOE i el PNB no vam decidir res, el franquisme ho va planificar tot”

Daniel Gómez Amat

—A Euskadi, els anys setanta i vuitanta van ser molt convulsos. Com va condicionar ETA el procés de transició?

—Va voler condicionar-lo ficant-nos a tots en el sac, que és el que sempre intenta, però no ho va aconseguir perquè ningú va anar amb ells. Aquí tots li vam barrar el camí. Jo vaig rebre una carta d'ETA amb serp, destrial i tot, acusant-me d'haver-los mentit o traït. ETA assegurava que jo havia dit que sense amnistia el PNB no aniria a unes eleccions i que malgrat això ens hi presentàvem. És l'únic cop que m'ha amoïnat una carta d'ETA.

—Què va representar l'atemptat contra l'almirall Carrero Blanco?

—Nosaltres no vam percebre que fos res nou, sinó que ETA seguia en la seva línia. I si no van matar abans Carrero va ser, probablement, perquè no van poder. Això és el que feia ETA, atacar el més amunt possible, generals i demés. El seu objectiu era que l'estat tremolés i, en algun moment, ho va aconseguir. En els temps de Barrionuevo el Govern espanyol va estar francament preocupat i sense saber què fer, i és quan s'impulsen els pactes d'Ajuria Enea i de Madrid, per sostenir una situació que, al Govern, se li escapava de les mans. Concreta-

ment Barrionuevo estava histèric perdut. Es van produir moments durs i ETA estava en el seu paper, jo no notava que hi hagués una estratègia o una filosofia especial, ells colpejaven, colpejaven i colpejaven.

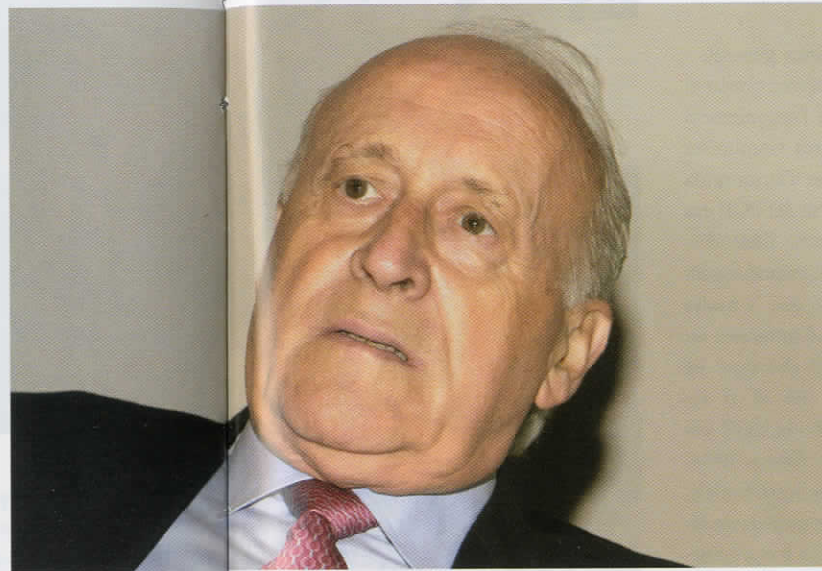
—Per què el PNB no va participar en la ponència parlamentària encarregada de redactar l'avantprojecte de la Constitució espanyola?

—Això va ser cosa dels socialistes. En qualsevol ponència parlamentària hi participen tots els grups amb un pes diferent, i l'únic cas en què no es dona aquesta circumstància va ser el de la Constitució. La raó és força prosaica. Els socialistes són absolutament sectaris, intransigents amb tot aquell que es digui socialista. Tenen la seva tradició: un estat, un sol partit socialista. I és clar, llavors hi havia Tierno Galván, que per a mi sempre va ser un fantasma, tot això del “vell professor”... com més el vaig conèixer, menys el vaig estimar. Va ser un gran bluf aquell home, però als socialistes els feia mal perquè era tan hieràtic que semblava que els dels PSOE fossin una banda de Latin Kings. I el PSOE no parava fins matar les sigles dels altres partits socialistes. Amb Tierno Galván tenien aquesta guerra. Felipe González i Alfonso Guerra eren uns “pelats” al costat dels aires que es gastava Tierno Galván. Llavors el PSOE

va arribar a un tracte amb la UCD perquè, a canvi de qualsevol cosa, Tierno Galván no estigués en la ponència. I en el cas del PNB, era l'últim grup parlamentari pel que fa al nombre de diputats, vuit, i el de Tierno Galván en tenia nou. Perquè no entrés Tierno en la ponència, van deixar-lo fora dient que si hi participaven molts grups això perjudicaria la marxa de les coses. El grup de Tierno no hi va entrar i en conseqüència el del PNB, amb un diputat menys, tampoc. Aquesta va ser la raó, no era per nosaltres, era per Tierno.

—Aquesta absència de la po-

Xabier Arzalluz Antia neix el 1932 a la població guipuscoana d'Azkoitia. Durant la dictadura fa seva la doctrina del nacionalisme basc i el 1968, dos anys després d'abandonar la Companyia de Jesús, ingressa en el PNB. En va ser el màxim dirigent entre 1980 i el 2004. Escollit diputat per Guipúscoa, actuà com a portaveu d'aquest partit en el congrés espanyol de 1977 a 1979. És llicenciat en Dret per la Universitat de Saragossa i amplià estudis a Frankfurt i Berlín.

nència, el PNB la va intentar suplir a través del representant català, Miquel Roca....

—Això s'ho va atribuir Roca, que és molt llest, i feia veure que ens representava a nosaltres. I no, a nosaltres no ens representava ningú. Recordo que un dia, alguns diputats del PNB van organitzar un canyaret a Madrid per haver-nos deixat fora de la ponència. Marcos Vizcaya era el que més cridava, i li vaig dir: “Deixa'ls, perquè el PSOE i la UCD no tenen ni idea del que estan fent. A nosaltres ens fan un gran favor, ens deixen fora de la Constitució i mai no se'n penedirán prou. I així ha estat.

—Finalment el PNB va apostar per l'abstenció en el referèndum constitucional. Amb el pas del temps s'ha penedit d'aquesta decisió?

—No, home! En una ocasió vaig afirmar que abans de dir sí a una Constitució em deixo tallar la mà, i ho repeteixo. La Constitució per a nosaltres ha estat la causa de tots els mals, des de la primera. La Constitució de Cadis és la que ens ha sumit en la des-

gràcia. Quan parlen de l'origen del conflicte, és aquest. Per tant, cap Constitució que no deixi clara la personalitat política pròpia. Si avui, per exemple, la direcció del PNB es posa a favor de la Constitució m'aixecaré en públic per dir que “jo, no”, per si serveix de res el que vam fer.

—Per quina raó, en aquell període històric, el PNB va renunciar a plantejar el dret d'autodeterminació?

—No hi renunciàrem, és que no podíem. Nosaltres anàvem amb l'autodeterminació, igual que Euskadiko Ezkerra i Heribert Barrera, d'ERC. Aquest era un tema fort i, lògicament, vam parlar-ne amb tots ells, amb els socialistes, amb la UCD i vam veure que no hi havia res a fer. Llavors se'ns va ocórrer d'acudir, un cop més, al plantejament foral. Sovint s'oblida que per a Sabino Arana el Fur és sobirania, els drets històrics. I aquesta fórmula s'inclou en la Constitució, quan es diu que “empara i respecta els drets forals dels territoris històrics”, és a dir, que són anteriors a la Constitució, reconeixement que mai abans s'havia produït. És cert que després els redueix als límits constitucionals, però el pronunciament és d'una gran transcendència. Això ens va servir per penjar dins de la llei el concert econòmic, l'Ertzaintza i tota la resta. Si us fixeu, tots els que es van riure aleshores de nosaltres, catalans inclosos, últimament estan parlant dels seus drets històrics. Alguna cosa, doncs, valien.

—I la pressió d'ETA no va contribuir a fer que l'estat espanyol es veiés obligat a fer més concessions al nacionalisme basc elevat l'autogovern d'Euskadi?

—No, no. La prova és que això estava en la República, en l'Estatut de 1936 ja apareixen el concert, la policia i la resta de qüestions.

—Sí, però, i tot el tema de les disposicions addicionals recollides en la Constitució, que començàvem abans, reconeixent que la sobirania basca és anterior i fins i tot obrint també la porta a la incorporació de Navarra a Euskadi?

—Pot ser que l'estat considerés el PNB com un mal menor de cara a derrotar ETA i, per tant, que concedís aquestes coses. És possible.

—Les forces abertzales van perdre la batalla per Navarra...

—És l'únic punt que vam perdre de veritat. L'estat espanyol, en realitat, no volia passar de l'Estatut de 1936, i així ha estat.

—En el context de l'època, va ser un bon Estatut el de Gernika?

—Dins del que es podia aconseguir, sí. S'ha de tenir present quina era la situació: l'exèrcit de Franco, la policia política, el Movimiento, els sindicats, tot allò estava intacte. Els de la UCD, els que portaven la gestió d'aquell moment, creien que havien anat més lluny del que devien.

—Quina és la principal crítica que fa al procés de transició espanyol?

—Aquí no hi va haver ruptura, aquí hi va haver una martingala, un nyap més, com les coses que es fan a Espanya. Qui ho va decidir tot no foren ni el PSOE ni el PNB, sinó els detentadors del règim franquista. Són aquests els que van planificar-ho tot i fent-los costat tenien els americans, els alemanys. A Europa i a Amèrica els interessava que això seguís cap a la democratització, almenys en aparença. Aquest va ser el joc. Sempre he pensat que els socialistes van córrer massa, que hauríem d'haver collat més i durant més temps. El partit socialista es va lliurar de seguida, tot just va ensumar poder s'hi va ficar, i això ho va condicionar tot.